

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

29. De grauitate Orationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

ἀλλοτρίως
λόγῳ.

Hermogene ἀλλοτρίως λόγῳ, oratio scilicet, in qua veræ, simplices, ac nudæ omnes sunt sententiar, sine vlla artis affectatione, quæ saltem appareat: cuius vsus ad persuadendum est maximè efficax, ad delectandum autem nihil, aut parum habet suauitatis.

De grauitate Orationis.

CAPVT XXIX.

Grauitatis
omnes ama-
tores.

ἑμμένους.

Grauium
argument.
4. species.
Hermog.
p. 101. d.
lib. 1.

Dem.
Plato in Ti-
mao.

Providentia
dei.

Grauitatem dicendi omnes affectant, natura ipsa ad ea, quæ sublimia sunt, propensione quadam impellente: Verùm grauitatis viam non omnes norunt, quo fit, vt potius in inflatum dicendi genus multi prolabantur, quàm assurgant ad solidam speciem maiestatis.

Hæc grauitas à Græcis πνεύσις appellatur, spirat enim aliquid augustum, & animos magnificentissima quadam rerù specie totos implet, & rapit. Constat autem rebus, & verbis, neque enim licet grauitatem inleuibus, elauisulis sectari, nisi quis ineptias effutire velit: Grauium primum oportet esse argumenta, per quæ grauitas orationis excurrat: sunt verò illa in quatuor distincta species, vt in hunc locum notauit Hermogenes. Primum sermones de Deo grauissimi sunt, omnium, non quales à Poetis finguntur ineptiarum plenissimi: sed qui ex optima veritatis disciplina proficiuntur. Graue est illud Platonis, vbi ita agit de Deo.

Ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῶν δ' οὐδὲν ἄλλο ἐνός ἐγρίε-
ται φρόνῳ. Bonus erat, bono verò nullam ob rem inest inuidia. Hæc Cicero mirificè insinuat in Miloniana, vbi Clodium fato quodam, & Dei voluntate interfectam cum cupiat ostendere, altius è Philosophia reperit de prouidentia Dei sermonem, & ad forense dicendi genus accommodat incredibile orationis magnitudine, & suauitate.

[Est, est profecto illa vis, neque in his corporibus, atq; in hac imbecillitate nostra, inest quiddam, quod vigeat, & sentiat, & non inest in hoc tanto natura tam præclaro motu. Nisi forte idcirco esse non putant, quia non apparet, nec cernitur, perinde quasi nostram ipsam mentem, qua sapiamus, qua prouidemus, qua hæc ipsa agimus, & dicimus, videre, aut planè qualis, aut vbi sit; sentire possimus; ea vis est, ea est igitur, quæ sæpè incredibiles huic vbi felicitates, atque opes attulit, & cætera.

In secundo genere grauitatis sunt, quæ ad

vniversi naturam, & mundi œconomiam attinent, quæ vbi splendida, & illustri oratione explanantur, speciem ingenerant admirabilitatis. Sic Plato in Timæo. ἡ τῶ πάντων περίοδος, ἐπειδὴ συμπεριέλαβε τὰ γένη κοχλοτερῆς οὐρα, &c. Cic. in Somnio. (Nouem tibi orbibus

vel potius globis connexa sunt omnia: quorum vnus, est cælestis extimus, qui reliquos omnes complectitur, summus ipse Dens arcens, & continens cæteros, in quo infixi sunt illi, qui voluuntur stellarum cursus sempiterni, cui subiecti sunt septem, qui versantur retro, contrario motu, atque cælum, ex quibus vnus globum possidet illa, quam in terris Saturniam nominant, & cætera.

Sic Synecius in hymnis:

Πολύμοι ὁ μὲν ὕλας

Ἐκάλυψε νεῶν ἄστρον

Πυρὸς ἐμβέβας αἰῶτα,

Ἴνα κρύψῃ Σελάντα

Πομάταν ἀντιπῶτα τέμνη

Fluctuantis hyla

Texit dorsum aether

Igni insidens summmitati,

Vbi clarissima Luna

Imum orbem fecat.

Tertio, grauium sunt quæ natura ad diuinitatem accedunt, qualia sunt, quæ de immortalitate animæ, & iustitia, differuntur. Sic apud Platonem de lege, οὐδὲν ἐστὶν, εὐρημα μὲν οὐκ ἀπὸν δεῶν, & cætera eiusmodi ἀξιωματα, atque γκαμολογία, quæ eo plus habent auctoritatis, quo ex grauioribus fluunt auctoribus.

Quartò, quæ humana sunt, sed magna sensu, & opinione hominum vt bella, expeditiones, pompæ, triumphus, & cætera id genus.

Ex his patet, quam latum dicendi campum habeant sacri oratores, quibus omnes de Deo, & diuinis rebus instituuntur sermones, è quibus orationis grauitas ingens potest assurgere. Et hoc in materia. A Genus tractandi potissimum spectatur in figuris, & verbis simplicibus: Figura, seu virtutes, grauitatis comites, sunt asperitas, vehementia, splendor, vigor, circumducta loquutio, quæ omnia in Demosthene, & Cicero peculiari quodam modo emi-

neant.

Mundus
res natura-
les graui-
tatem afferit
orationi.

Synec.
hymn. 2.

Lex inuen-
tum & de-
num nunti-
ni.

Grauitas
quibus con-
stat.

N. N. Aristides πρὸς σικανότικτος eandem dicit tribus consistere rebus γένεια, χύματι, ἰπαγγιλία. h. e. est sensibus magnis in figuram app. sicut, dictione latissima.

De asperitate. CAPVT XXX.

Asperitas quid? Hermog. de id l. i. Demost. Asperitas Asperitas Demost. Idem 4. Philip. Asperitas considerata ratio esse debet. Non conuenit adolecentibus. Nobilium genus irrisabile. Asperitas Ciceronis prudens. Cicer. 1. Philipp.

pera statim leniuntur: (Sed hoc ignoscant Dij immortales velim, & Populo Rom. qui id non probat, & huic ordini, qui decreuit inuitus.) Quid hac oratione excellit? quid ad castigandum mirius est ita tamē suavis, ut sit fortis & salubris. Adde aliud genus asperitatis. (Quod si iam, (quod Dij omen auertant) fatum extremum reipub. venit: quod gladiatores nobiles faciunt, ut honeste decumbant, faciamus nos principes orbis terrarum, gentiumque omnium, ut cum dignitate potius cadamus, quam cum ignominia seruiamus.) Vides ut asperitas, hic honestissimo titulo mitigatur. Longè illa magis persuadent, quam quæ habet Demosthenis grauitas, Mandragoram bibistis, aut cerebrum in calcibus haberis.

Asperitatem ista comitantur, ut notat Her. Asperitas mogenes χύματι προσαιτιὰ, figuræ imperatiuæ figura & interrogatiuæ: ut, facite, auferte, tegite; & adiuncta. Εἴτα Ὀλύνησιοι ἴσασι τὸ μέλλον προῖαν, ὑμῖν κ' ὄντες Ἀθηναῖοι ταὐτὸ τὸ οὐκὶ φολάξειδε. Olynthij igitur possunt in futurum prospice. Figura im-

re, vos autem cum sitis Athenienses, non potestis hæc cauere? Ex eo gaudet hæc virtus incisus, quæ rotat Incisa prorum magna celeritate. Οὐκ ἐμβησομεθα σὺ κ' ἐπιξιμαμ, σὺ κ' ἐπι τὴν ἐκείνῃ πλεοσέμεθα. Non classem conscendemus? non exhibimus? non in illius regnum nauigabimus? Verba quoque debent esse grandia, & aspera, sine vlla expolitionis affectatione. Nihil enim tam à ratione alienum, quam in istis incensis obiurgationibus lenocinantis facundia quærere delicias. Itaque Thueydides de industria, ut notat Demetrius Phalereus, affectat asperitatem, & tam plerumque durus est, ut videatur quasi torrens ad scopulos allidi.

Hæc virtus magnorum est authorum, non cuius semper imitanda, maximè verò iuuenibus, à quorum ætate videtur aliena. Quamquam alia in factis concionibus apud populū ratio, apud quem verba etiam grauius, & honestè dicta, plerunq; tantum possunt, ac si corio elephanti aciculam impingas: arguendum, increpandum, ut Dei spiritus suggesserit, cum omni tamen patientia, & prudentia, cuius sale, nisi verba, & actiones condita fuerint, parum certè proficiunt. Prepotens ille Deus, qui apud sanctum Iob facit ventis pondus, aimat oratores; & linguas concionatorum, maximè eorū, quos huic muneri destinauit, & quibus per Elaiā dixit, In gesture tuo sit tuba, quasi a-

Philipp. 3.

Asperitas mogenes χύματι προσαιτιὰ, figuræ imperatiuæ figura & interrogatiuæ: ut, facite, auferte, tegite; & adiuncta. Εἴτα Ὀλύνησιοι ἴσασι τὸ μέλλον προῖαν, ὑμῖν κ' ὄντες Ἀθηναῖοι ταὐτὸ τὸ οὐκὶ φολάξειδε. Olynthij igitur possunt in futurum prospice. Figura im-

re, vos autem cum sitis Athenienses, non potestis hæc cauere? Ex eo gaudet hæc virtus incisus, quæ rotat Incisa prorum magna celeritate. Οὐκ ἐμβησομεθα σὺ κ' ἐπιξιμαμ, σὺ κ' ἐπι τὴν ἐκείνῃ πλεοσέμεθα. Non classem conscendemus? non exhibimus? non in illius regnum nauigabimus? Verba quoque debent esse grandia, & aspera, sine vlla expolitionis affectatione. Nihil enim tam à ratione alienum, quam in istis incensis obiurgationibus lenocinantis facundia quærere delicias. Itaque Thueydides de industria, ut notat Demetrius Phalereus, affectat asperitatem, & tam plerumque durus est, ut videatur quasi torrens ad scopulos allidi.

Asperitas concionum quæ?

Esai. 8. quila